

Sygn. akt III USK 97/21

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o zwrot świadczeń,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 3 marca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J.

z dnia 17 stycznia 2020 r., sygn. akt VII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się kwotę 240,00 zł (słownie dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w J. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 17 stycznia 2020 r. w sprawie VII Ua (...) oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. od wyroku Sądu Rejonowego w J. z 22 października 2019 r. w sprawie IV U (...) zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 18 kwietnia 2018 r. w ten sposób, że stwierdził, że wypłacone odwołującej się M. S. zasiłki nie były świadczeniami nienależnymi i uchylił nałożony na nią obowiązek zwrotu pobranego zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego i zasiłku

macierzyńskiego wraz z odsetkami - w łącznej kwocie 75.965,69 zł (punkt I), a w pozostałym zakresie oddalającego odwołanie.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.) polegającym na błędnej wykładni kwestii braku pouczenia skutkującego uznaniem świadczenia za należne i niepodlegające zwrotowi.

Skarżący organ wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi, iż w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: „czy priorytetowe znaczenie ma fakt nienależnie pobranego świadczenia bez względu na brak szczegółowego pouczenia, niebudzącego żadnych wątpliwości, czy też przy określonej świadomości osoby ubezpieczonej i jej rozeznania na tle sytuacji ubezpieczeniowej związanej z uzależnianiem prawa do świadczeń od uzyskiwanych przychodów lub posiadania statusu osoby ubezpieczonej wystarczą ogólnikowe pouczenia oddziałujące dostatecznie na proces myślowy i związane z nim określone czynności faktyczne”. Wskazał również, że wykładni powinno podlegać zagadnienie jakie pouczenia uważa się za stosowne i należyte oraz zagadnienie celowości pouczenia osoby ubezpieczonej w sposób niebudzący wątpliwości w sytuacji gdy pouczenie nie jest stosowane wobec osoby współodpowiedzialnej. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca wniosła o wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w

konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w

podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu, a nadto w skardze zabrakło zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, co sprawiało, że miarodajne i wiążące dla Sądu Najwyższego były ustalenia fatyczne oraz ich ocena prawna zawarta w zaskarżonym wyroku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przyjmuje się, że organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2009 r., I UK 174/09, LEX nr 585709). Podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl przepisu art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej jest, po pierwsze, brak prawa do świadczenia oraz, po drugie, świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Jak wynika z niekwestionowanych okoliczności faktycznych, ubezpieczona nie została pouczona przez organ rentowy o braku prawa do pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego, ani też o tym, że w razie przyznania jej prawa do renty rodzinnej za okres, z który wypłacono jej zasiłki, będą one uznane za nienależne.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Tym samym, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w zgodzie z art. 98 k.p.c.